

Інноваційно-орієнтований розвиток економіки України та її інтеграція до світового економічного простору

Колесніченко В.Ф.

к.е.н., доцент кафедри «Банківської справи»

Остапенко В.М.

аспірант кафедри «Банківської справи»

*Харківського національного
економічного університету*

м. Харків, Україна

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РЕГІОНИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

За останні роки економіка України так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва та відповідно – рівнем добробуту населення. Це пов'язано з нестабільністю державної інвестиційної політики, прогалинами в інвестиційному законодавстві, відсутністю належного інституційного забезпечення розвитку інвестиційного ринку та його інструментів, і як наслідок - недостатнім рівнем внутрішніх та іноземних інвестицій.

У Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [6] зазначено, що несприятливий бізнес-клімат є основним чинником стримування інвестицій. Крім того, криза значно звузила внутрішні джерела для інвестицій, а міжнародні фінансові ресурси стали практично недоступними. Багато міжнародних інвесторів вимушені обережніше ставитися до ризиків країни.

Основними причинами вказаних вище проблем є відсутність ефективних механізмів із залучення інвестицій і захисту прав інвесторів. Для створення у всіх регіонах України сприятливих умов для залучення інвестицій, реалізації важливих для регіону інвестиційних проектів, рівних умов для конкуренції регіонів на ринку інвестицій, особливо стратегічних прямих іноземних інвестицій, необхідно використовувати інноваційні механізми взаємодії всіх секторів економіки, спрямовані на реалізацію інвестиційної політики, зокрема використання механізму державно-приватного партнерства (далі - ДПП).

Встановлення методології оцінювання ефективності проектів, забезпечення прозорого механізму проведення конкурсів, запровадження ефективної системи мотивації й контролю в органах, відповідальних за реалізацію проектів державно-приватного партнерства з боку держави та регулювання відносин між державою та приватним сектором в повному обсязі здійснюється на основі Закону України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-17 від 01.07.2010 (далі – Закон)[1]. Цим документом створено законодавче підґрунтя для співробітництва державного та приватного сектора з метою підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій в економіку України. Закон визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні, врегульовує відносини, пов'язані з підготовкою, виконанням та припиненням договорів, що укладаються в рамках державно-приватного партнерства, встановлює гарантії додержання прав та законних інтересів сторін цих договорів. Таким чином, Закон створює передумови формування правового поля для залучення інвестицій та розвитку економіки України на засадах державно-приватного партнерства.

ЗУ «Про державно-приватне партнерство» закріпив класичні критерії такого партнерства, засади його встановлення і певною мірою – реалізації проектів партнерства. Проте, на відміну від подібних законів інших країн, що здійснили перехід від планово-розподільчої до ринкової економіки (зокрема,

Словенії [4] та Хорватії [5]), він містить недоліки, що перешкоджатимуть встановленню відносин державно-приватного партнерства або їх ефективності. Таким чином, на підставі проведеного дослідження законодавчо-нормативної бази було виявлено точки зору авторів [7-9] щодо недоліків у регулюванні ДПП на законодавчому рівні (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз законодавчого забезпечення розвитку державно-приватного партнерства

Недоліки	Напрями удосконалення
<p>Концепція ДПП є розмитою щодо визначення поняття та видів, форм і моделей ДПП</p>	<p>Затвердити нову державну програму та стратегію розвитку ДПП, якою б на урядовому рівні підкреслювалася відданість концепції ДПП, передбачалися запропоновані законодавчі зміни та, в ідеальному варіанті, містилися переліки пілотних проектів ДПП.</p>
<p>Відсутність визначення мети ДПП у Законі з точки зору інвестора - адже не є визначеними основні права та привілеї, які отримує приватна структура у процесі взаємодії з державою у механізмі ДПП.</p>	<p>Роз'яснити види державної та муніципальної місцевої підтримки, які що можуть надаватись органами державної влади або місцевого самоврядування, а також передбачити відповідні механізми імплементації такої підтримки передбачити механізм надання гарантій органами місцевого самоврядування приватним компаніям ДПП щодо виконання відповідних фінансових зобов'язань за договором ДПП.</p> <p>Дозволити державному партнеру надавати пільги приватному партнеру, якщо збільшення тарифів є проблемним з огляду на політичні або економічні чинники</p> <p>Передбачити можливість справедливої компенсації у разі дострокового припинення договору ДПП з метою відшкодування обґрунтованих збитків приватного партнера</p>
<p>Не передбачено єдиного органу, відповідального за підтримку ДПП проектів.</p>	<p>Чітко визначити повноваження органів влади, які залучаються до проектів ДПП на усіх стадіях, як на центральному, так і на місцевому рівнях: від ініціювання проекту ДПП до його впровадження та моніторингу; а також органів, які можуть укладати договір ДПП</p> <p>Усунути вимогу про те, що органи місцевого самоврядування повинні одержувати схвалення ДПП від органів державної влади, оскільки це суперечить принципам місцевого самоврядування.</p>
<p>Відсутність «типового договору ДПП» або типових положень, які повинні уніфікувати такий особливий вид співпраці</p>	<p>Внести зміни до Закону про ДПП, які б передбачали істотні умови договору ДПП. Закон повинен чітко визначити, що незалежно від вимог інших законів договір ДПП має містити лише ті істотні умови, що передбачені Законом про ДПП та основні умови, передбачені конкурсною документацією.</p> <p>Уникнення обмеження лише договором - використання різних фінансових інструментів, інститутів, а також організаційно-правових об'єднань. У цьому випадку держава має можливість залучити додатковий капітал та не зловживати гарантіями за допомогою випуску фінансових інструментів, а альтернативою договору можна вважати кластер.</p>

Окремою проблемою науковці виділяють те, що ДПП регулює відносини, аналогічні за своєю суттю відносин, які регулює чинне законодавство про інвестиції. Проте, хоча Закон і не містить прямої норми але, по суті, є регулюючим актом відносно такого специфічного виду інвестиційної (в тому числі і іноземної) діяльності, як державно-приватне партнерство, яке може проявлятися в багатьох формах. Таким чином, норми Закону «Про інвестиційну діяльність» [2] та Закону «Про режим іноземного інвестування» [3] можуть і повинні будуть застосовуватися до різних форм державно-приватного партнерства в тій частині, яка не буде врегульована, і не буде суперечить положенням прийнятого Закону про державно-приватне партнерство, який буде виступати в ролі спеціального закону по відношенню до них.

Отже, проведене дослідження дозволило дійти таких висновків:

- ДПП є сучасним механізмом фінансування та реалізації інвестиційних проектів, що мають на меті підвищення бізнес-клімату у регіоні;
- необхідно відмітити важливість законодавчого забезпечення державно-приватного партнерства, яке враховує характерні ознаки, притаманні ДПП, в якому також чітко окреслена мета взаємовідносин. Дане запровадження забезпечить чітке уявлення про всі аспекти, можливості та недоліки співпраці;
- законодавче регулювання ДПП в Україні є недостатнім, адже єдиний Закон «Про державно-приватне партнерство», що описує основні аспекти у механізмі ДПП, є недостатньо опрацьованим і потребує удосконалення та врегулювання з іншими діючими нормативними актами;
- слід зазначити необхідність використання досвіду сусідніх країн, таких як Польща, Словенія, Хорватія, які мають позитивні результати у проектах державно-приватного партнерства, що свідчить про його розвиток.

Література

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2404-17>.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. №1560 XII // Відомості Верховної Ради України.— 1991.— № 47
3. Про режим іноземного інвестування: Закон України // Урядовий кур'єр. - 1996. - 25 квітня.
4. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP ACT (ZJZP)
// www.mf.gov.si/slov/javnar/53646-ZJZP_EN.pdf.
5. Act on Public Private Partnerships adopted by the Croatian Parliament at its session of 24 October 2008 // <http://www.antikorupcija.hr/Default.aspx?sec=161>.
6. Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» / Комітет з економічних реформ при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
7. Знаменський Г.Л. Державно-приватне партнерство: український варіант / Г.Л. Знаменський // Юридичний вісник України. – 2009. – №39(743). – С. 5-9.
8. Діагностичний огляд законодавства про державно-приватне партнерство. Програма розвитку публічно-приватного партнерства (ПРПЗ) [Електронний ресурс]/ USAID. – Режим доступу: www.auc.org.ua/.../Diagnostic%20Review%...
9. Сиротюк О.Д. Формування правових засад державно-приватного партнерства: теоретичні проблеми становлення та розвитку [Електр. ресурс] / О.Д. Сиротюк. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Yurnpo/2010_1/110-119.pdf.